

EEN KIKJE IN DE KEUKEN VAN DE REDACTIE

JAN SMELIK
namens de redactie

Eind jaren dertig van de vorige eeuw werd de Nederlandsche Organisten Vereeniging eigenaresse van het tijdschrift *Het Orgel*, dat toen al vijftig jaar bestond en tot dan toe het eigendom was van diverse uitgeverijen. Sindsdien vindt er regelmatig overleg plaats tussen het bestuur van de vereniging (thans de Koninklijke Vereniging van Organisten en Kerkmusici) en de redactie. Daarbij komen alle aspecten van het reilen en zeilen van het verenigingsorgaan ter sprake. Dergelijk overleg is zinvol omdat het bestuur en de redactie elk hun eigen 'netwerk' in de orgelwereld hebben, die elkaar maar deels overlappen. Via het overleg ontstaat bij zowel bestuur als redactie een completer beeld van hoe lezers het tijdschrift ontvangen, wat hun wensen zijn, wat goed is en wat verbeterd zou kunnen worden. Recent heeft een dergelijk overleg weer plaatsgevonden.

Er blijkt geregeld nogal wat onduidelijkheid te bestaan over keuzen die de redactie maakt, welk beleid zij voert ten aanzien van opname van artikelen, en hoe zij de functie van het blad ziet. Dit kwam opnieuw naar voren tijdens het overleg tussen (hoofd) redactie en bestuur. Die onduidelijkheid blijkt niet alleen bij kritische, maar evengoed bij waarderende opmerkingen over ons blad. Daarom vindt de redactie het zinvol in dit artikel diverse zaken te behandelen die een rol spelen bij de onderwerpskeuze en het opnamebeleid van artikelen. Een kijkje in de keuken van de redactie.

Een belangrijk gegeven is dat *Het Orgel* een zeer gemêleerd lezerspubliek heeft, variërend van professionele organisten, mensen die in de orgelbouw werkzaam zijn, tot amateur-organisten en orgelliefhebbers in alle maten en soorten. Bij deze verscheidenheid onder de lezers streeft de redactie er vanzelfsprekend naar om in elk nummer een voldoende gevarieerd menu te presenteren. Naast (semi)wetenschappelijke artikelen die naar onderwerp of stijl meer vragen van minder ingewijden, probeert de redactie telkens voldoende artikelen en besprekingen te plaatsen voor een brede groep lezers.

Het Orgel heeft een zeer gemêleerd lezerspubliek

De ene keer lukt dat beter dan de andere keer, mede omdat de redactie afhankelijk is van beschikbaarheid van (deskundige) auteurs, en van hun mogelijkheden ruimte in de agenda te maken om artikelen te schrijven. Bovendien, het schrijven van artikelen moet gebeuren tegen een financiële vergoeding die eigenlijk in geen enkele verhouding staat tot de tijd, het werk en de expertise die auteurs in hun artikel steken. Geen wonder dus dat auteurs niet zelden andere, beter betaalde werkzaamheden voorrang geven. Daardoor worden afspraken regelmatig verzet en valt de planning anders uit dan gewenst. De KVOK mist de financiële middelen om auteurs

bezoldigde opdrachten te geven, waardoor de redactie hardere afspraken betreffende deadlines zou kunnen maken, en de kopijplanning wat eenvoudiger zou zijn.

Overigens grijpt de redactie graag deze gelegenheid aan om publiekelijk haar waardering uit te spreken voor alle auteurs; zij stellen hun deskundigheid, tijd en energie beschikbaar, terwijl daar materieel heel weinig tegenover staat. Een blad kan niet zonder lezers, maar evenmin zonder auteurs.

IDEËEL DOEL

Het rijk geschakeerde lezerspubliek zorgt ervoor dat er volstrekt tegengestelde reacties op het tijdschrift en de artikelen komen. Waar de één spreekt over een te moeilijk leesbaar artikel over een oninteressant onderwerp, laat de ander weten meer van dit soort artikelen te wensen. Waar lezer X helemaal enthousiast wordt van artikelen met gedetailleerde orgelbouwtechnische informatie, zucht lezer Y al wanneer hij een gespecificeerde dispositie bij een artikel afgedrukt vindt. Waar lezer X chagrijnig constateert dat een artikel enkel bekende informatie biedt, leest lezer Y voor het eerst met rode oortjes over het onderwerp.

We noemen dit niet om kritiek weg te wuiven, maar om duidelijk

te maken dat van alle lezers van *Het Orgel* gevraagd wordt hun eigen interessen, wensen en behoeften tot op zekere hoogte te relativeren. Men moet ook ruimte gunnen aan artikelen die buiten de persoonlijke interesse- en kennissfeer liggen, maar die andere lezers wel bedienen, of beter: die voor de orgelcultuur wel relevant zijn.

Het Orgel is geen commercieel blad dat zich wat artikelen en onderwerpen betreft veilig richt op de 'gemiddelde lezer', zodat de omvang van het abonneebestand zo min mogelijk in negatieve zin verstoord wordt. Het tijdschrift is van een vereniging met een *ideëel* doel: de bevordering van de orgelcultuur in de breedste zin van het woord. Het verenigingsblad wil meewerken aan de verwezenlijking van dat doel, en dus komen vanzelfsprekend onderwerpen aan de orde die belangrijk zijn voor de orgelcultuur van vandaag en morgen. Naast artikelen die brede groepen lezers zullen waarderen, vindt de redactie het belangrijk dat in het blad ook minder populaire, maar wel relevante onderwerpen behandeld worden. Uit overtuiging besteden we daarom bijvoorbeeld aandacht aan twintigste- en eenentwintigste-eeuwse

orgelmuziek, ook al weten we dat daar minder lezers in geïnteresseerd zijn dan bijvoorbeeld in de orgelmuziek van Bach.

Om dezelfde reden wil het tijdschrift een platform zijn voor specialistische onderwerpen als loodcorrossie, de invloed van het binnenklimaat op het hout in orgels, en de geluidsbelasting van de organist.

Trouwens, het is zeker niet denkbeeldig dat lezers door een goed geschreven artikel geïnteresseerd raken in het onderwerp.

VARIËTEIT, ACTUALITEIT & OPINIE

Behalve de vraag of onderwerpen/artikelen *grosso modo* voldoende tegemoet komen aan de sterk uiteenlopende interessen en wensen van lezers, spelen voor de redactie andere aspecten een rol bij de onderwerpkeuze en het opnamebeleid voor artikelen.

Het spreekt vanzelf dat de inhoud van artikelen van kwalitatief goed niveau moet zijn, waarbij 'kwaliteit' natuurlijk niet gelijk staat aan 'moeilijk'. Ingezonden artikelen worden altijd beoordeeld door de redactie, waarbij de redactieleden die gespecialiseerd zijn in het

onderwerp van het artikel, het voortouw nemen. Orgelbouwartikelen worden dus primair bekeken door de orgelbouwredactoren, et cetera. In het zeldzame geval dat de redactie een specialisme ontbeert dat nodig is om een artikel te beoordelen, worden externe experts geraadpleegd.

Uiteraard moeten artikelen goed geschreven zijn, waarbij we de schrijfstijl van de auteur zoveel mogelijk respecteren en intact laten. Stijlistisch geüniformeerde artikelen zouden het blad vermoeiend eentonig maken, terwijl variëteit het tijdschrift juist je geeft. Verandering van spijs doet eten.

Naast uitgebreide en doorwrochte artikelen worden andersoortige artikelen geplaatst.

Het blad als medium waar inzichten en gegevens vindbaar en raadpleegbaar zijn in de toekomst

Sommige orgelbouwprojecten worden uitvoerig besproken, terwijl bij andere volstaan wordt met een korter artikel. Naast lange, diepgravende artikelen worden korte informatieve bijdragen opgenomen. Een voorbeeld van dat laatste is de serie over moderne orgelfronten van architect en orgeldeskundige Auke H. Vlagsma, waarvan u in dit nummer de eerste aflevering aantreft. Ook wordt in dit nummer een oude rubriek nieuw leven in geblazen: De Achterplaat. Aart de Kort was jarenlang scribent van deze rubriek, maar de komende tijd zal Frits Zwart, directeur collecties van het Nederlands Muziek Instituut te Den Haag, de rubriek verzorgen.

Het is onmogelijk voor een tweemaandelijks tijdschrift om 'bovenop' de actualiteit te zitten. Daarom worden nieuwsberichten over orgelfestivals, ingebruikname van orgels, jubilea, et cetera, in de maandelijkse digitale KVOK-nieuwsbrief *NotaBene* opgenomen.

Het Orgel is actueel onder meer door het bespreken van recent afgeronde orgelbouwprojecten, door aandacht te geven aan personen uit de orgelcultuur waarvan een jubileumjaar gevierd wordt, door artikelen te plaatsen over onderwerpen die in de orgelcultuur bediscussieerd worden (bijv. over middentoonstemming), door het recenseren van nieuwe uitgaven.

Ook hierbij blijft de redactie afhankelijk van auteurs en hun beschikbare tijd. Bijvoorbeeld: om tot een evenwichtige bespreking van een actuele orgelbouwproject te komen, hebben twee auteurs ruimte in hun agenda's nodig. Bovendien komt het geregeld voor dat een instrument al lang in gebruik is genomen, maar dat er nog aan het orgel gewerkt

wordt. Het is dan niet wenselijk dat auteurs toch al het orgel bezoeken.

Door orgelbouwprojecten te bespreken wordt invulling gegeven aan de opiniërende functie die het tijdschrift heeft en wil hebben. Die functie komt ook tot uiting in de opname van recensies van nieuwe uitgaven en van artikelen die willen bijdragen aan de meningsvorming over uiteenlopende onderwerpen, zoals over de toekomst van het orgel.

DOCUMENTATIE-FUNCTIE

Bij voorkeur plaatst de redactie artikelen waarin nieuwe inzichten en nieuwe gegevens gepresenteerd worden, of waarin een onderwerp vanuit een nieuw, verrassend gezichtspunt belicht wordt. Ter illustratie: de redactie vernam eens kritiek op een artikel over een kabinetorgel dat te uitgebreid

zou zijn voor zo'n relatief klein orgeltje. De lengte van het artikel heeft hier geen invloed gehad op de beslissing van de redactie het artikel te plaatsen. Doorslaggevende argumenten waren wel dat over het desbetreffende instrument heel weinig gepubliceerd was, het artikel veel nieuwe gegevens presenteerde en dat de auteur het eerdere, schaarse onderzoek naar het orgel ook nog eens op een aantal belangrijke punten corrigeerde.

De redactie vindt het belangrijk dat *Het Orgel* een platform is voor dergelijke artikelen. Het blad als podium, medium waar inzichten en gegevens gepresenteerd en verspreid worden, en tegelijk ook vindbaar en raadpleegbaar zijn in de toekomst.

Hoe belangrijk deze documentatie-functie is, blijkt wel uit het gegeven dat in publicaties heel vaak artikelen uit *Het Orgel* uit de afgelopen vijftig jaren aangehaald worden. Als voorbeeld noemen we restauratierapporten en dissertaties waarin regelmatig verwezen wordt naar artikelen uit *Het Orgel*. Uit binnen- en buitenland ontvangen we regelmatig aanvragen voor scans van artikelen die recent of langer geleden gepubliceerd zijn. Het gaat daarbij doorgaans om de wat diepgravender artikelen.

Door vandaag de dag ruimte te bieden aan artikelen waarin nieuw onderzoek gepresenteerd wordt over uiteenlopende aspecten van de orgelcultuur, wil het tijdschrift hedendaagse opvattingen over orgelculturele aspecten documenteren, mede met het oog op de toekomst. Ook op deze meer indirecte wijze wil het tijdschrift ten dienste staan van de Nederlandse orgelcultuur.

Leve het orgel!

